

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 15. julija 1885.

Obség: Seme japonske ajde. — Vloga glavnega odbora kmetijske družbe zaradi dolenske vinarske šole. — Kako oskrbovati kopita, da se ohranijo zdrava. (Konec.) — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske izkušnje. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Seme japonske ajde**

dobi se pri opravištvu vrta c. kr. kmetijske družbe na Poljanah v Ljubljani.

Vloga glavnega odbora kmetijske družbe zaradi dolenske vinarske šole.

Visoko c. k. poljedelsko ministerstvo!

Udano podpisani glavni odbor c. kr. kranjske kmetijske družbe usoja si s pričujočim visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo prositi, da slavno taisto blagovoli v smislu prošnje vis. deželnega odbora kranjskega iz dné 3. januarija t. l., št. 7615, dovoliti podporo za ustanovitev deželne vinarske in sadjarske šole na Dolenskem v korist opešanemu kmetijstvu te pokrajine, koje prebivalstvo se skoz in skoz peča le s kmetijstvom.

Razlogi, ki so privedli podpisani odbor k tej prošnji, ne obstojé le v opravičenih prošnjah dolenskih kmetijskih podružnic in občin za ustanovitev vinarske šole, ampak v dobrem prepričanji o neobhodni potrebi take šole glavnega odbora samega, kateri vé, da je mogoče ustaviti vedno hitreje propadenje dolenskega kmetijstva le z umnim kmetovanjem in z dobrim gospodarjenjem.

Akoravno ima kranjska dežela v vinarski šoli na Slapu uže enak zavod, so vendar vsi poznavatelji deželnih razmer tega mnenja, da bi bila preložitev te šole na Dolensko v neizmerno korist dolenskemu vinarstvu in slavni deželni zbor kranjski stavil je tudi v svoji seji dné 14. oktobra 1884. uvaževajoč dejanske razmere, ukrep, da se ima v nadi na državno podporo ustanoviti na Dolenskem vinarska in sadjarska šola, kmetija slapenske šole naj se pa ohrani deželi kot uzorno gospodarstvo.

Ker se pa omogoči naši malopremožni deželi izvedenje tega važnega deželnozbornskega ukrepa le po dovolitvi primerne državne podpore, usoja si tudi udano podpisani glavni odbor predložiti vis. c. kr. poljedelskemu ministerstvu razpravo k utemeljitvi gori navedenega deželno-zbornskega ukrepa, koji je po vsem tudi

v smislu kmetijske družbe in kojoj razpravo naj vis. c. k. kmetijsko ministerstvo blagovoli ob enem sprejeti kot utemeljitev te prošnje.

Kranjska ima dve véci vinarski pokrajini, koji ste ena od druge dalječ narazen ločeni ter v svojih lastnostih popolnem različni. Notranjska vinarska pokrajina, ki zavzema 1202 hektarov vinogradov, ima po véčem popolnem južno podnebje brez slane in snega. Dozorenje grozdja v tej pokrajini ni nikdar dvomljivo in trgategv zgodnjih grozdnih sort je mogoča uže konec avgusta. Skoraj vse notranjsko vinarstvo je v vipavski dolini in zemlja te doline je obstoječa iz težkega sovdana brez zadostne sprstenine, koja zemlja le pri izvanredno temeljitem obdelovanji pridnega vipavskega kmeta dá primerno majhen pridelek.

Skoraj desetkrat véca vinarska pokrajina na Dolenskem z 10.499 hektarom vinogradov ima hribovita, pa rodovitna tla, koje podnebje se ve da ni tako ugodno kot vipavsko. Elementarna omika dolenskega vinogradnika je v splošnem še precej zaostala in s tem tudi napredek v vinarstvu.

Vspreh véč kot desetletnega delovanja dobro urejene in izvrstno vodene vinarske in sadjarske šole na Slapu je nasproti vladajočim deželnim razmeram le neznamen, nasproti neugodni legi šole pa jako velik. Slapenska šola ni zamogla iz pozneje navedenih vzrokov primerno vplivati na uspešen razvoj dolenskega vinarstva, je pa vsled energičnega delovanja in doslednega postopanja svojega vodje popolnem reformovala notranjsko vinarstvo ter ta vpliv deloma celó razširila na sosedno Primorsko. Vse to se je zgodilo pri le kar mogoče neugodnih razmerah, kajti vodstvu uže iz začetka svojih namer vinogradniki niso prišli nasproti le z nezaupanjem in sumničenjem, ampak ono se je moralo tudi bojevati s pomanjkanjem strokovno izobraženega osobja ter upornimi delavci, ki niso hoteli izvrševati neobičajna vinogradska dela. Še le po skoraj pretečenem desetletji je cvetočo in uzorno šolsko gospodarstvo zadobilo priznanje pri sicer jako inteligentnem pa nekoliko konservativnim in ošabnem vipavskem vinogradniku. Akoravno glavni odbor ne zanikava važnosti mnogobrojnega obiskavanja vinarske šole mora vendar staviti lep vspreh slapenske šole le na šolsko kmetijo, katera je z dejanji dokazala korist umnega vinarstva. Vzlic temu, da je slapenska šola deželni zavod, je bilo njeno delovanje radi nje lege

vendar omejeno le na Notranjsko in cela Dolenjska imela je od te šole le majhen ali pa nikakega dobička.

Vsled povprečne, več kot 100 kilometrov velike oddaljenosti slapenske šole od dolenjskih vasi, vsled pomanjkanja železničnih zvez in pri sploh slabih prometnih zvezah je naravno, da vinarska šola na Slapu ni zamogla vplivati sè svojo kmetijo neposredno na dolenjske vinogradnike. Še celó oni Dolenjci, koji so prišli ogledavat slapenske nasade, niso zamogli verjeti mogočo izvršitev slapenskih del na vinogradih popolno drugače Dolenjske. Ta neopravičen predsodek je največ kriv, da se je napredno vinarstvo slapenske šole na Dolenjskem tako malo posnemalo ter da izšolani učenci slapenske šole z malimi izjemami niti služeb na Dolenjskem niso dobili. Vse to je tudi vzrok majhnega števila dolenjskih učencev na slapenski šoli.

Velika večina dolenjskih vinogradov je v rokah kmečkih posestnikov, koji so gmotno tako opešali, da je največim skoraj nemogoče, svojega sina na Slap poslati in to zaradi obilih stroškov in zgube delavne moči. Vzlic temu so pa kmečki vinogradniki najbolj prepričani o potrebi preustrojbe njih gospodarstva in le nespoznanje pomočnih sredstev naredi, da sicer od narave jako nadarjeno ljudstvo, nekako apatično v prihodnost zré.

Pokorno podpisani glavni odbor usoja si visokemu c. k. kmetijskemu ministerstvu svojo trdno prepričanje izreči, da bode vinarska šola v sredi dolenjske vinorodne pokrajine, ako bode nje vodstvo enako ustrajno in energično postopalo kot na Slapu, ravno tako lep vspeh doseglo. Z ozirom na značaj dolenjskega ljudstva in z ozirom na obstoječe razmere, je edino sredstvo, dolenjsko gospodarstvo povzdigniti le taka šola. Glavni odbor je prepričan, da bode šola zadostno obiskovana, a vendar smatra on za važneje neposrednji vpliv šolske kmetije na kmečke vinogradnike. Uki šole bodo popolno med ljudstvo prodrli, ako bode vodstvo s pomočjo šolske kmetije enkrat pokazalo, da se dá z razumnim obdelovanjem vinograda, pravim trtnim sortam in umnim kletarstvom pridelati, neodvisno od neugodnega podnebja, vendar dobro vino, koje ima vse lastnosti kupčijskega blaga. Pri vsem tem bode pa šola imela jako važno nalogo, Dolenjce učiti tudi druge stroke kmetijstva, ter jih napeljevati k boljši izrabi njih rodovitne zemlje. Neobhodno potrebna je pa postala ustanovitev vinarske šole na Dolenjskem, odkar se je zaplodila trtna uš, kajti ravno šola bode morala učiti gospodariti kmeta na okuženih vinogradih ter tako dovesti vinarstvo k boljši prihodnosti. Dežela kranjska kakor dolenjski vinogradnik, sta prerевна, da bi z vspehom zamogla uvesti kulturalno postopanje proti trtni uši in slednjič ostane v tem obziru zadnja nada dolenjskega vinogradnika amerikska trta, katera pomnoževanje in razširjevanje bode mogla z vspehom le vinarska šola prevzeti. Ako amerikska trta potrdi nade, ki se v njo stavijo, ne sme se misliti z ozirom na vladajoče razmere, da bi morebiti nalogo, zadevajočo amerikske trte, zamogla izvesti slapenska šola.

Udano podpisani glavni odbor upa pri vis. c. k. kmetijskemu ministerstvu dobiti toliko poprej naklonjeno oceno svojih razprav, ker je visoko taisto uže z dopisom iz dné 21. januarija 1875. l., št. 15959, pripravljeno bilo, dati za ustanovitev kmetijske šole na Dolenjskem 20 do 30 tisuč gold., katera ustanovitev se ve da je bila zaprečena vsled velikih stroškov, ki jih je imela malopremožna dežela s zidanjem neobhodno potrebne deželne norišnice. Z ozirom na gori navedene razloge vsoja si podpisani glavni odbor, še en-

krat ponoviti v uvodu stavljeno prošnjo za podporo k ustanovitvi vinarske šole na Dolenjskem v roke visokemu deželnemu odboru kranjskemu.

Glavni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 5. julija 1885.

Kako oskrbovati kopita, da se ohranijo zdrava.

(Konec.)

3. O primernem porezovanju kopit.

K oskrbovanju podkovnih kopit se šteje tudi porezovanje in okrajševanje spodnjega kopitnega okraja blizo za toliko, za kolikor izraste čez ravnó dilje. To je sicer delo kovača pri podkovanju, ali tudi vsak gospodar mora vedeti to, da ne daje svojega konja prerredkoma podkovati, in da vé presoditi, je li kovač imenovani okraj zadosti porezal in okrajšal ali ne.

Potrebo tega porezovanja za varno hojo konja in za zdravje kopita in vse noge nam kažejo kopita, ki se sama po sebi obrusijo in obnosijo pri nepodkovanih konjih. Pamet mora tedaj uže človeku dati, da, ker rog vedno raste, se zavoljo podkve ne more obnositi sam, mora ga tedaj kovač primerno okrajševati.

Za koliko je stena predolga zrastle, se vidi očitno, ako se konju noga vzdigne, na visokost, za koliko nosilni okraj ali rob stene preveč čez diljo stoji.

Pri zdravih kopitih naj se tega roba poreže toliko, da z diljo blizo na ravnem leži; vendar je svetovati, da naj na prstni steni ta rob za 6 $\frac{m}{m}$ više ostane — zato, da se dilja nikakor ne more tál dotikati in otiskovati.

Pri žebetih pa, ki imajo kopita dobra, naj se posebno zadnja polovica stranskih sten močno porezuje; ako se tudi kaj krvi pokaže, nič ne dé, da le strela prav popolnoma do tal pride in se more razširjati. Na dobri, močni streli, ki se dotika tal, leži več kot pol zdravja kopita in noge.

Da se pri porezovanju nosilnega okraja tudi na dilji in iz strelnih jamic potrebi vés pršivi in ločeni rog, je uže znano; kakor zdaj uže tudi vsak vé, da trdnega roga na streli se ni dotikati.

Nepodkovanim konjem v kobiliščih, ki se pod milim nebom na pašnikih le sprehajajo, se praviloma porezuje kopito vsakega četrť leta; pri naših vprežnih in podkovanih konjih se mora pa to praviloma vsacih 6 tednov, ali k večemu vsacih 8 tednov goditi.

Bolj ko je kopito strmo, bolj se mora pri žebetih zadnja polovica stranske stene, če tudi do krvavega, porezovati, da se sčasoma zboljša postava kopita. Pri plošnjatih kopitih se mora pa ravno nasproti ravnati; pri tacih se mora prstna stena bolj porezovati; pri švedrastih kopitih se mora povešana (zvegana) stran varovati, zdrava pa močno porezovati; žebeta z okroglimi, ozkimi in tesnimi kopiti naj se nikar ne podkujejo, kolikor dolgo se le dá, in naj se gonijo na pašnike po dežji in rôsi, da se kopita dostojno močijo, ker je moča glavno zdravilo za taka kopita. Tudi uže vpreženim konjem s takimi kopiti prav dobro tekne, ako spomladi brez podkev orjejo po vlažnih njivah; s tem se močno zboljša kopito. Sploh pa se mora pri tacih okroglih in tesnih kopitih zadnja polovica stranske stene — če tudi do krvavega — porezovati tako, da se majhna